

Ordening referentie-architecturen

12 augustus 2022, GA Overkoepelende Werkgroep

Inhoudsopgave

Over dit document	1
Toelichting bij de ordening in één afbeelding.....	2
Ordening van referentie-architecturen in één afbeelding.....	2
Uitgebreide toelichting bij de ordening met twee afbeeldingen.....	3
Ordening van domein- en ketenarchitecturen.....	4
Ordening van thematische architecturen	5
Verklaring acroniemen	5

Over dit document

Dit document bevat twee vormen van het overzicht van overheidsreferentie-architecturen. In de eerste vorm zijn twee ordeningen gecombineerd in één afbeelding die is voorzien van een korte toelichting. Deze vorm is voor opname in het GDI-programmeringsplan 2023. De tweede vorm bestaat dezelfde twee ordeningen, maar nu in twee aparte afbeeldingen en voorzien van een uitgebreidere toelichting. Deze vorm kan worden opgenomen in de bijlagen van het GDI-programmeringsplan 2023.

Toelichting bij de ordening in één afbeelding

Er zijn diverse referentie-architecturen die van belang zijn voor de ontwikkeling van de (digitale) overheid. Een deel van de referentie-architecturen bestaat uit domein- of ketenarchitecturen. Een ander deel bestaat uit thematische architecturen. Beide soorten komen op verschillende niveaus en bestuurslagen voor. De architecturen zijn daarom te ordenen naar enerzijds **Niveaus en bestuurslagen** en anderzijds naar **Domeinen en ketens** of naar **Thema's**, zoals in de afbeelding hieronder. Deze geeft een actueel beeld van de ons op dit moment bekende referentie-architecturen. In bijlage is een lijst opgenomen met de verklaring van de acroniemen van deze architecturen.

Door bij de ontwikkeling van domein- en ketenarchitecturen en van informatievoorziening, voor organisaties en domeinen en ketens, steeds uit te gaan van de landelijke referentie-architecturen kan consistentie worden bereikt tussen de gemeenschappelijke of landelijke en de domein-, keten- en organisatiebouwstenen van de overheid.

Ordening van referentie-architecturen in één afbeelding

Niveaus en bestuurslagen		Domein- en ketenarchitecturen									
		Overheid	Onderwijs	Openbare orde	Werk	Wonen	Zorg	Inburgering	Gezin	Erfgoed	
		Thematische architecturen									
		Privacy	Beveiliging	RoG	Identiteiten	Data-infra	Geo	Infohuishouding			
Wereldwijd	Domeinen en ketens										
	Thematisch				SSI			Eduroam Solid			
EU	Domeinen en ketens	EIF EIRA					EESSI				
	Thematisch				EU eWallet			GAIA-X	Inspire		
Nederland	Domeinen en ketens	NORA GA	ROSA HORA MORA FORA	VeRa Astra MARTHE	KARWEI LAK	VERA CORA	AORTA ZIRA PURA DIZRA LIDA	Vreemdelingen keten	Jeugdketen	DERA MARA	
	Thematisch	Privacy	Beveiliging	Regie op Gegevens	IDRA	Public Ground					
Rijk	Domeinen en ketens	EAR									
	Thematisch							Open op Orde IHH			
Provincie	Domeinen en ketens	PETRA									
	Thematisch										
Waterschap	Domeinen en ketens	WILMA									
	Thematisch										
Gemeente	Domeinen en ketens	GEMMA	GEMMA heeft ook diverse domeinarchitecturen voor gemeenten								
	Thematisch					Common Ground					

Uitgebreide toelichting bij de ordening met twee afbeeldingen

De afgelopen twee decennia is een groot aantal referentie-architecturen¹ ontwikkeld, zowel binnen Nederland als daarbuiten. Deze referentie-architecturen gaan over onderwerpen die voor veel organisaties van belang zijn, waarbij iedere referentie-architectuur zijn eigen hoofdonderwerp heeft. Op basis van deze onderwerpen kunnen we de volgende ordening hanteren voor referentie-architecturen:

1. Ordening naar niveau en bestuurslagen²

Er zijn referentie-architecturen op **mondiaal, Europees en Nederlands niveau**. Deze referentie-architecturen zijn van toepassing op alle overheden binnen dat niveau. Voorbeelden zijn de EIRA op Europees niveau en de NORA op nationaal niveau.

In het verlengde van deze niveau-ordening bestaat voor Nederland een nadere ordening naar de bestuurslagen: **rijk, provincies, waterschappen en gemeenten**. Deze referentie-architecturen zijn van toepassing op de organisaties binnen deze bestuurslagen. Voorbeelden zijn de EAR voor het rijk en de WILMA voor de waterschappen.

2. Ordening naar overheidsdomeinen en ketens

Er is ook een ordening mogelijk naar **domeinen** (ook wel: sectoren) en **ketens**. Door de domeingerichte indeling van de Nederlandse overheid met bijbehorende ministeriële verantwoordelijkheden en domeinwetgeving, zijn er specifieke referentie-architecturen voor domeinen en ketens. Voorbeelden zijn KARWEI voor de keten voor werk- en inkomen en HORA voor het hoger onderwijs.

Domein- en ketenarchitecturen zijn over het algemeen te positioneren op de niveaus Nederland en Europa en soms ook mondiaal, bijvoorbeeld voor het zorgdomein en het onderwijsdomein waar veel mondiaal is beschreven.

Op NORA-online is een ordening naar [domeinen](#) beschikbaar. Deze ordening sluit aan bij de [onderwerpen die op rijksoverheid.nl](#) worden gebruikt.

3. Ordening naar thema's

Ook zijn er referentie-architecturen die zich niet richten op een niveau of een bestuurslaag of een domein, maar op een **specifiek thema** (ook wel: aspect). Deze thema's zijn vaak op alle niveaus en bestuurslagen en in alle domeinen van belang. Voorbeelden zijn referentie-architecturen voor privacy, informatieveiligheid en regie op gegevens. Er is geen vastgestelde indeling in thema's.

¹ Onder referentie-architecturen verstaan we architecturen die als voorbeeld dienen voor andere architecturen en een bredere werking hebben dan één organisatie. Referentie-architecturen worden ook wel modelarchitecturen genoemd. Zie ook [Types architecturen in NORA-familie](#).

² We spreken over 'niveau en bestuurslagen' en niet alleen over 'bestuurslagen', omdat 'mondiaal', 'Europa' en 'Nederland' geen bestuurslagen zijn. We hebben hiervoor geen betere term gevonden. Een optie is om deze ordening op te delen in een ordening naar mondiaal / Europa / Nederland en een ordening naar bestuurslaag. Beide ordeningen liggen echter wel in elkaars verlengde, zoals de grafische weergave van de ordening laat zien.

Thema-architecturen zijn over het algemeen te positioneren op de niveaus Nederland, Europa en mondiaal. Denk bijvoorbeeld aan mondiale architecturen voor het concept Self Sovereign Identity (SSI) en de Europese GAIA-X voor een veilige data-infrastructuur. Er bestaan ook thema-architecturen per bestuurslaag, zoals het concept Common Ground dat is ontstaan in de bestuurslaag van gemeenten en met Public Ground naar nationaal niveau wordt gebracht.

NORA-online hanteert ook een [thema-indeling](#) voor onderwerpen die op alle niveaus en bestuurslagen en in alle domeinen en ketens van belang zijn.

De NORA, de referentie-architecturen voor de bestuurslagen en de domein- en ketenarchitecturen en thematische architecturen binnen Nederland, vormen samen de [NORA Familie](#). De referentie-architecturen op mondiaal en Europees niveau zijn geen onderdeel van deze NORA Familie.

Door bij de ontwikkeling van domein- en ketenarchitecturen en van informatievoorziening, voor organisaties en domeinen en ketens, steeds uit te gaan van de landelijke referentie-architecturen kan consistentie worden bereikt tussen de gemeenschappelijke of landelijke en de domein-, keten- en organisatiebouwstenen van de overheid.

De eerste afbeelding hieronder ordent de domein- en ketenarchitecturen naar niveaus en bestuurslagen. De tweede afbeelding doet hetzelfde voor de thematische architecturen. Samen geven deze afbeeldingen een actueel beeld van de ons op dit moment bekende referentie-architecturen. Na de afbeeldingen volgt een lijst met verklaring van de acroniemen van de architecturen.

Ordering van domein- en ketenarchitecturen

Niveaus en bestuurslagen	Domein- en ketenarchitecturen									
	Overheid	Onderwijs	Openbare orde	Werk	Wonen	Zorg	Inburgering	Gezin	Erfgoed	
Wereldwijd										
EU	EIF EIRA			EESSI						
Nederland	NORA GA	ROSA HORA MORA FORA	VeRa Astra MARTHE	KARWEI LAK	VERA CORA	AORTA ZIRA PURA DIZRA LIDA	Vreemdelingen keten	Jeugdketen	DERA MARA	
Rijk	EAR									
Provincies	PETRA									
Waterschappen	WILMA									
Gemeenten	GEMMA									GEMMA heeft ook diverse domeinarchitecturen voor gemeenten

Ordering van thematische architecturen

Niveaus en bestuurslagen	Thematische architecturen						
	Privacy	Beveiliging	Regie op Gegevens	Identiteiten	Data-infra	Geo	Informatie huishouding
Wereldwijd			SSI		Eduroam Solid		
EU			EU eWallet		GAIA-X	Inspire	
Nederland	Privacy	Beveiliging	Regie op Gegevens	IDRA	Public Ground		
Rijk							Open op Orde IHH
Provincies							
Waterschappen							
Gemeenten					Common Ground		

Verklaring acroniemen

De acroniemen zijn voorzien van een verwijzing naar NORA-online.

AORTA	Landelijke infrastructuur voor berichtuitwisseling in de zorg
Astra	Architectuur strafrechtketen
Beveiliging	thema architectuur Beveiliging
Common Ground	thema architectuur Gemeentelijke data infrastructuur
CORA	COrporatie Referentie Architectuur
DERA	Digitale Erfgoed Referentie Architectuur
DIZRA	Duurzaam Informatiestelsel Zorg Referentie Architectuur
EAR	Enterprise Architectuur Rijksdienst
Eduroam	thema architectuur Education roaming (wereldwijd)
EESSI	Electronic Exchange of Social Security Information
EIF	European Interoperability Framework
EIRA	European Interoperability Reference Architecture
EU eWallet	thema architectuur European eWallet
FORA	Funderend Onderwijs Referentie Architectuur
GA	Generieke Digitale Infrastructuur Architectuur

<u>GAIA-X</u>	thema architectuur Europese federatieve data infrastructuur
<u>GEMMA</u>	Gemeentelijke Model Architectuur
<u>HORA</u>	Hoger Onderwijs Referentie Architectuur
<u>IDRA</u>	thema IDentiteit Referentie Architectuur
<u>INSPIRE</u>	thema architectuur Europese geo-data infrastructuur
<u>Jeugdketen</u>	Referentie Architectuur Jeugdketens
<u>KarWel</u>	Ketenarchitectuur Werk en Inkomen
<u>LAK</u>	Loon Aangifte Keten
<u>LIDA</u>	Langdurige zorg informatieDomein Architectuur
<u>MARA</u>	Model Architectuur voor Rijks Archiefinstellingen
<u>MARTHE</u>	Model Architectuur RijksToezichts- en HandhavingsEenheden
<u>MORA</u>	Middelbaar beroepsOnderwijs Referentie Architectuur
<u>NORA</u>	Nederlandse Overheid Referentie Architectuur
<u>Open op orde / IHH</u>	thema architectuur Informatiehuishouding overheid op orde
<u>PETRA</u>	Provinciale EnTerprise Referentie Architectuur
<u>Privacy</u>	thema architectuur Privacy
<u>public ground</u>	thema architectuur Publieke data infrastructuur
<u>PURA</u>	Publieke gezondheid Referentie Architectuur
<u>RoG</u>	thema referentie architectuur Regie op Gegevens
<u>ROSA</u>	Referentie Onderwijs Sector Architectuur
<u>Solid</u>	thema architectuur Web decentralisatie
<u>SSI</u>	thema architectuur Self Sovereign Identity
<u>VeRa</u>	Veiligheidsregios Referentie Architectuur
<u>VERA</u>	Volkshuisvesting Referentie Architectuur
<u>Vreemdelingenketen</u>	Architectuur Vreemdelingenketen
<u>WILMA</u>	Waterschaps Informatie & Logisch Model Architectuur
<u>ZiRA</u>	Ziekenhuis Referentie Architectuur